

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 32/2020-87

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Miroslava Duriša a Ladislava Duditsša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Dáša Bajanová, s. r. o., Starosaská 3, Spišská Nová Ves, IČO 52 542 696, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Dáša Bajanová, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Co 332/2017-512 z 10. mája 2018, rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 205/2018-614 z 29. apríla 2019 a uzneseniu Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 9 C 55/2009-661 z 27. mája 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Co 332/2017-512 z 10. mája 2018 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 205/2018-614 z 29. apríla 2019 **bo lo p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo pokojne užívať majetok podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Co 332/2017-512 z 10. mája 2018 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 205/2018-614 z 29. apríla 2019 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.
3. Postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 332/2017 **bo lo p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
4. Postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom sp. zn. 4 Cdo 205/2018 **n e b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

5. Krajský súd v Košiciach **je povinný** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie v sume **4 000 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Uznesením Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 9 C 55/2009-661 z 27. mája 2020 **bol porušené** základné právo sťažovateľky vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo pokojne užívať majetok podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

7. Uznesenie Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 9 C 55/2009-661 z 27. mája 2020 **zrušuje** a vec **vracia** Okresnému súdu Spišská Nová Ves na ďalšie konanie.

8. Krajský súd v Košiciach a Najvyšší súd Slovenskej republiky **sú povinné** spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **865,80 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

9. Okresný súd Spišská Nová Ves **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **675,43 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Rekapitulácia konania o určenie neplatnosti zmlúv a určenie vlastníckeho práva a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal uznesením z 28. januára 2020 na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) smerujúcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 Co 332/2017-512 z 10. mája 2018 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Cdo 205/2018-614 z 29. apríla 2019.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutých rozhodnutí vyplynulo, že sťažovateľka sa v konaní pred všeobecnými súdmi žalobou zo 16. marca 2009 neúspešne domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti – jednoizbovému bytu č. 4 nachádzajúcemu sa na [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sporný byt“) a určenia absolútnej neplatnosti v žalobe špecifikovaných kúpnych zmlúv, ktoré boli v súvislosti so sporným bytom uzavreté.

3. Sťažovateľka v konaní tvrdila a preukazovala, že nemala úmysel a ani nevedela, že 11. júna 2007 uzatvára kúpnu zmluvu na predaj sporného bytu, ktorá mala byť uzatvorená medzi ňou ako

predávajúcou a [REDAKOVANÉ] ako kupujúcou (ďalej aj „1. kupujúca“). Sťažovateľka uvádzala, že v máji 2007 za ňou prišiel [REDAKOVANÉ] s návrhom na sprostredkovanie predaja jej bytu s tým, že jej nájde náhradné bývanie a vyplatí jej dlhy spojené s nákladmi na užívanie bytu (neskôr za toto konanie uznaný vinným z podvodu, pozn.). Začiatkom júna v kancelárii menovaného podpísala dohodu, ktorej text neprečítala, a tiež 5 až 7 čistých papierov. Neskôr bola spoločne s ním u notára, kde sa podpisovala do knihy podpisov a pritom nevedela, že podpisuje kúpnu zmluvu. V tom čase chodievali za ňou záujemcovia o kúpu bytu. [REDAKOVANÉ] bol neskôr rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) č. k. 4 T 102/2008 z 25. augusta 2010 (ďalej len „rozsudok trestného súdu“) v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 8 To 94/2010-1050 zo 14. februára 2011 právoplatne odsúdený za zločin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 3 písm. a) a d) Trestného zákona. Uvedeného sa mal dopustiť tým, že „v presne nezistenej dobe, začiatkom mesiaca jún 2007 v Spišskej Novej Vsi sa s [REDAKOVANÉ] dohodol, že zabezpečí predaj jej bytu na ulici [REDAKOVANÉ] a do doby, kým sa tak nestane jej zabezpečí náhradné bývanie v [REDAKOVANÉ], pričom tento byt 11.06.2007 odpredal [REDAKOVANÉ], ktorá o tom, že nadobudla byt po [REDAKOVANÉ] vôbec nevedela, a toto vykonal s vedomím, že [REDAKOVANÉ] náhradné bývanie nezabezpečí, čím jej takto spôsobil škodu ako trhovú hodnotu uvedeného bytu vo výške 14 937,26 EUR.“. Počas konania sťažovateľka aj 1. kupujúca zhodne tvrdili, že ani jedna z nich nemala úmysel uzatvoriť kúpnu zmluvu, ktorá je predmetom súdneho sporu, a že o tom, že sa uzatvára kúpna zmluva predávajúca ani 1. kupujúca nevedeli.

4. Okresný súd v poradí tretím rozsudkom vo veci č. k. 9 C 55/2009-478 zo 17. júla 2017 žalobu sťažovateľky zamietol. Považoval za preukázané, že sťažovateľka chcela byt predat' a na tento účel splnomocnila [REDAKOVANÉ] na všetky úkony súvisiace s predajom bytu. Jedinou podmienkou predaja bolo vyrovnanie jej dlhov voči bytovému družstvu a zabezpečenie náhradného bytu. Skutočnosť, že [REDAKOVANÉ] bol v súvislosti s prevodom bytu právoplatne odsúdený za zločin podvodu, okresný súd nepovažoval za dôvod neplatnosti kúpnej zmluvy. Vyjadrenie 1. kupujúcej, že nemala o kúpu sporného bytu záujem, nevyhodnotil okresný súd ako nedostatok vôle nadobudnúť tento byt. Obe účastníčky kúpnej zmluvy boli podľa okresného súdu plne spôsobilé na právne úkony, zmluvu vlastnoručne podpísali a podľa textu deklarovali, že sa s jej obsahom oboznámili a zmluva bola prejavom ich vôle. Keďže prvá zmluva bola podľa okresného súdu platným právnym úkonom a neboli preukázané iné dôvody neplatnosti následných zmlúv, sú tieto rovnako platnými právnymi úkonmi.

5. Krajský súd rozsudok okresného súdu potvrdil, pretože sa plne stotožnil s jeho závermi. Uviedol, že sťažovateľka s 1. kupujúcou kúpnu zmluvu uzatvárali plne autonómne a slobodne, majúci vôľu a záujem previesť byt na 1. kupujúcu, na čo nemalo vplyv neskoršie konanie [REDAKOVANÉ], ktorý nedodrжал svoj príslub a sťažovateľke nezabezpečil náhradný byt. Žiadna z obligatórných náležitostí (subjekt, vôľa, prejav, pomer vôle a prejavu, predmet) nebola teda postihnutá takými vadami, ktoré by mohli spôsobiť neplatnosť predmetnej kúpnej zmluvy a na ňu nadväzujúcich spochybňovaných úkonov. Pokiaľ ide o rozsudok trestného súdu, krajský súd uviedol, že súdy v občianskom súdnom konaní sú viazané rozsudkami vydanými v trestnom konaní v prípadoch, „v ktorých sú zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu zhodnými s okolnosťami relevantnými... pre rozhodnutie v občianskom právnom konaní, pričom rozsah tejto viazanosti nemožno obmedziť len na závery o protiprávnom konaní, tj. o spáchaní trestného činu a o tom, kto ho spáchal. Súd v občianskom konaní je povinný dbať i na to, aby sa výsledky jeho záverov neodchyľovali významne od skutkových záverov obsiahnutých v definovaní skutku už

posudzovaného v trestnom konaní“. Následne konštatoval, že skutková veta obsiahnutá v trestnom rozsudku celkom evidentne nezodpovedá výsledkom civilným súdom vykonaného dokazovania v tom smere, že [REDAKOVANÉ] predmetný byt evidentne sám neodpredal a na kúpnej zmluve ako strana neparticipoval. Nepochybne sa však dopustil podvodného konania tým, že sťažovateľke nezabezpečil náhradné bývanie. Zároveň krajský súd nemohol opomenúť, že v prípade vyhovenia žalobe by žalobkyni (sťažovateľke) svedčilo vlastnícke právo k spornému bytu a zároveň by táto mala proti [REDAKOVANÉ] zachované právo na náhradu škody priznanej v trestnom konaní, čo nezodpovedá spravodlivému usporiadaniu vzťahov.

6. Sťažovateľka napadla rozsudok krajského súdu dovolaním, ktoré najvyšší súd napadnutým rozsudkom zamietol. K sťažovateľkou tvrdenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) uviedol, že odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu zodpovedá požiadavkám uvedeným v § 393 CSP.

7. Ďalej posudzoval dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu). Právna otázka vymedzená sťažovateľkou sa týkala viazanosti civilného súdu rozhodnutím trestného súdu o tom, že bol spáchaný trestný čin, a o tom, kto ho spáchal, v zmysle § 193 CSP. Podľa názoru sťažovateľky sa krajský súd pri posúdení viazanosti civilného súdu rozhodnutím vydaným v trestnom konaní (ktoré malo následne dopad na posúdenie vážnosti vôle na strane kupujúcej, a teda aj platnosti kúpnej zmluvy z 11. júna 2007) odchyľil od záverov najvyššieho súdu vyslovených v jeho rozhodnutí č. k. 3 Cdo 223/2016 z 26. januára 2017. Najvyšší súd pripomenul, že podľa tohto rozhodnutia je civilný súd viazaný iba výrokom, že bol trestný čin spáchaný, a výrokom, kto ho spáchal, ale nie odôvodnením trestného rozhodnutia. Z výroku o vine však treba vychádzať ako z celku a brať do úvahy jeho skutkovú aj právnu časť s tým, že rieši naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu konkrétnym konaním páchatel'a. Rozsah tejto viazanosti je podľa najvyššieho súdu daný tým, do akej miery sú znaky skutkovej podstaty trestného činu zároveň významnými okolnosťami pre rozhodnutie civilného súdu o uplatnenom nároku. O porušenie § 193 CSP pritom nejde, pokiaľ civilný súd nad rámec skutkovej a právnej časti výroku trestného rozsudku vezme na zreteľ aj niektorú ďalšiu okolnosť, ktorá je významná z hľadiska súkromnoprávných aspektov posudzovanej veci. Najvyšší súd však poukázal na to, že závery v rozhodnutí č. k. 3 Cdo 223/2016 boli vyslovené na tom skutkovom základe, že obaja účastníci zmluvy urobili tento úkon iba formálne, teda bez skutočnej vôle nehnuteľnosť predat', pretože skutočná vôľa smerovala len k zabezpečeniu pohľadávky (pôžičky). Oproti tomu v posudzovanom spore sťažovateľka chcela sporný byt predat', uzavretie zmluvy však malo byť podmienené splnením ďalších podmienok (úhrada dlhu, zabezpečenie náhradného bývania). Konštatovanie v skutkovej vete trestného rozsudku, že byt bol prevedený na [REDAKOVANÉ] bez jej vedomia, je iba doplnením, a nie pojmovým znakom trestného činu podvodu. Podmienkou odsúdenia „[REDAKOVANÉ]“ (správne [REDAKOVANÉ], pozn.) podľa najvyššieho súdu nebola skutočnosť, že sprostredkoval prevod sporného bytu na [REDAKOVANÉ] bez jej vedomia, ale to, že si bol vedomý nesplnenia podmienok, na ktorých sa so sťažovateľkou v súvislosti s predajom bytu dohodol. Pokiaľ teda súdy pri úvahách o existencii vôle [REDAKOVANÉ] kúpiť sporný byt nevychádzali z odôvodnenia trestného rozsudku, neporušili povinnosť vychádzať z výroku o vine ako celku a neodklonili sa od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu.

8. Najvyšší súd sa napokon zaoberal dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, teda tvrdením, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá dosiaľ

v judikatúre najvyššieho súdu nebola riešená. Sťažovateľka považovala za nesprávny záver krajského súdu, podľa ktorého v prípade, ak by sťažovateľke bolo priznané vlastnícke právo a zároveň jej v rámci trestného konania bola priznaná náhrada škody vo výške trhovej hodnoty bytu, nešlo by o spravodlivé usporiadanie vzťahov. Najvyšší súd však dospel k záveru, že uvedený záver prezentoval krajský súd len ako argumentačné doplnenie, a preto ho nemožno považovať za právnu otázku významnú pre riešenie sporu. Dodal, že otázka náhrady škody nie je samostatným dôvodom na prevod či prechod vlastníckeho práva v zmysle § 132 Občianskeho zákonníka.

9. Sťažovateľka v úvode argumentačnej časti ústavnej sťažnosti poukazuje na zmätocnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu pre nesúlad medzi výrokom jeho rozhodnutia a odôvodnením. Zatiaľ čo v odôvodnení najvyšší súd konštatuje, že „[d]ospel k záveru, že *dovolenie je dôvodné a napadnutý rozsudok odvolacieho súdu aj súdu prvej inštancie treba zrušiť*“ (bod 11 rozsudku), výrokom rozhodnutia dovolanie zamietol. Ďalej uvádza, že v dovolaní poukazovala na pochybenia pri skutkových zisteniach. Tie mali spočívať predovšetkým v tom, že všeobecné súdy nezohľadnili skutkové okolnosti významné pre právne posúdenie veci, na ktoré sťažovateľka v celom konaní poukazovala. Ide o okolnosti, ktoré vypovedajú o nedostatku vôle pri uzatváraní spornej kúpnej zmluvy 11. júna 2007. Sťažovateľka poukazovala na viaceré výpovede [REDAKOVANÉ] v trestnom aj civilnom konaní svedčiace o nedostatku vôle na uzavretie kúpnej zmluvy, avšak okresný súd aj krajský súd sa zaoberali len jednou z nich. Sťažovateľka tiež tvrdila, že závery krajského súdu sú úplne odlišné od záverov vyslovených v trestnom konaní. Závery súdov v trestnom konaní svedčia o nedostatku vôle na strane kupujúcej pri uzatváraní zmluvy. Sťažovateľka tieto námietky v dovolacom konaní uplatnila v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd ich odmietol s tvrdením, že odôvodnenie krajského súdu je dostatočné a krajský súd nemusí odpovedať na všetky nastolené námietky, ale len na tie podstatné. Sťažovateľka je toho názoru, že najvyšší súd sa v skutočnosti uplatneným dovolacím dôvodom a tvrdenými pochybeniami pri hodnotení skutkového stavu vôbec nezaoberal. Odôvodnenie najvyššieho súdu je v tomto smere nepresvedčivé a zavádzajúce, a preto je tu daný dôvod na podanie ústavnej sťažnosti. Najvyšší súd ani neuviedol, z akých skutkových okolností vlastne vychádzal pri posúdení ďalšieho z uplatnených dovolacích dôvodov – podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Podľa sťažovateľky závery najvyššieho súdu týkajúce sa viazanosti civilného súdu rozsudkom vydaným v trestnom konaní vychádzajú z iných skutkových zistení, než ktoré vyplývajú z konania pred všeobecnými súdmi. Sťažovateľka tiež poukazuje na to, že sám najvyšší súd uznal, že priznanie náhrady škody v trestnom konaní nie je samostatným dôvodom na prevod či prechod vlastníckeho práva bytu, napriek tomu však rozhodnutie krajského súdu potvrdil. Sťažovateľka sa domnieva, že napadnutými rozhodnutiami bolo porušené jej právo na súdnu ochranu a na spravodlivý proces a tiež právo vlastniť majetok.

10. Sťažovateľka napokon navrhuje, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 10 000 eur. Súdny spor, v ktorom sa domáha absolútnej neplatnosti právnych úkonov, trvá od 16. marca 2009. V uvedenej veci trikrát rozhodoval odvolací súd. V priebehu konania sa bez viny sťažovateľky neustále menili právne názory a stanoviská súdov. Sťažovateľka je v neistote, od roku 2008 je na okresnom súde tiež vedené súdne konanie na vypratanie bytu a rozsudkom z 22. júla 2019 uložil okresný súd sťažovateľke povinnosť vypratať byt. Sťažovateľka bola aj v nočných hodinách nútená z bytu odísť pod vplyvom vyhrážok ďalších vlastníkov sporného bytu a musela sa domáhať svojej ochrany v trestnom konaní. V súčasnosti býva v tomto byte, ktorý je v zlom technickom stave. Sťažovateľka má zlý zdravotný stav, má dôchodok približne v sume 300

eur mesačne a z tohto dôchodku musí platiť i exekúcie z dôvodu pôžičiek od nebankových subjektov. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd pri posúdení nároku na finančné zadosťučinenie prihliadol aj na tú skutočnosť, že bola podvodným konaním pripravená o možnosť sporný byt vlastníť, pokojne užívať a jej zdravotný stav a sociálnu situáciu zneužili viaceré osoby. Poukazuje tiež na neprimeranú dĺžku súdneho sporu.

II.

Vyjadrenia k ústavnej sťažnosti v časti konania o určenie neplatnosti zmlúv a určenie vlastníckeho práva

11. Ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie požiadal účastníkov konania a zúčastnené osoby o vyjadrenie.

12. Krajský súd sa k veci vyjadril podaním č. k. 1 SprV 132/2020 z 12. februára 2020. K údajným rozporom medzi odôvodnením napadnutého rozsudku krajského súdu a závermi trestného konania uviedol, že si je vedomý viazanosťou súdov v občianskom konaní rozsudkami vydanými v trestnom konaní. V rozhodnutí vyslovene uvádza, že civilné súdy sú rozsudkami trestných súdov viazané v prípadoch, v ktorých sú zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu zhodné s okolnosťami relevantnými pre rozhodnutie v občianskoprávnom konaní. Na základe vykonaného dokazovania však v posudzovanej veci dospel k záveru, že skutková veta obsiahnutá v trestnom rozsudku celkom evidentne nezodpovedá výsledkom dokazovania v občianskom súdnom konaní, keď je zrejmé, že [REDAKOVANÉ] byt pôvodnej žalobkyne sám [REDAKOVANÉ] nepredal a na zmluve z 11. júna 2007 priamo ako strana neparticipoval. Krajský súd vyjadril súhlas s upustením od verejného pojednávania.

13. Najvyšší súd vo vyjadrení č. k. KP 3/2020-66 z 12. februára 2020 uviedol, že „vyčerpávajúco odôvodnil svoj právny názor aj dôvody, pre ktoré považoval dovolanie za nedôvodné“, a že jeho rozhodnutie nie je možné „považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu.“. Na záver súhlasil s upustením od verejného pojednávania.

14. Zúčastnené osoby [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (dedičky po [REDAKOVANÉ], pozn.) prevzali zásielku obsahujúcu upovedomenie o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie s možnosťou vyjadrenia sa 4. februára 2020. [REDAKOVANÉ] zásielku uloženú na pošte v odbernej lehote neprevzala. U [REDAKOVANÉ] bola vykázaná vada doručenia „neznámy adresát“. Žiadna zo zúčastnených osôb sa k ústavnej sťažnosti nevyjadrila.

15. Sťažovateľka v replike na vyjadrenia uviedla, že nesúhlasí s tvrdením, že by [REDAKOVANÉ] na zmluve priamo ako strana neparticipoval. [REDAKOVANÉ] organizoval predaje bytu, zneužil a naviedol na odpredaj [REDAKOVANÉ] a ostatných žalovaných, ktorí tento byt následne kupovali a prevádzali. V súdnom spore bolo preukázané, že pri uzatváraní prvej kúpnej zmluvy uzavretej medzi sťažovateľkou a [REDAKOVANÉ] 11. júna 2007 chýbal vážny prejav vôle a účastníci kúpnej zmluvy nekonali slobodne, zrozumiteľne a určite. Sťažovateľka nemala úmysel odpredať byt [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] i v rámci trestného konania uviedla, že o tom, že nadobudla byt, ani nevedela a o samotnú kúpu bytu nemala záujem, pretože nemala finančné prostriedky.

III.

Rozhodnutie okresného súdu o výške trov konania a sťažnostná argumentácia

16. Uznesením č. k. I. ÚS 434/2020 z 24. septembra 2020 prijal ústavný súd na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu č. k. 9 C 55/2009-661 z 27. mája 2020, ktorým jej bola uložená povinnosť nahradiť [REDAKOVANÉ] (v konaní žalovanej v 4. rade) trovy konania, ktoré bolo predmetom prieskumu ústavného súdu vo veci sp. zn. IV. ÚS 32/2020. Ústavný súd tiež odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia. Uznesením č. k. PLs. ÚS 56/2020 zo 7. októbra 2020 rozhodlo plénum ústavného súdu o pripojení veci pôvodne vedenej pod sp. zn. I. ÚS 434/2020 k veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 32/2020.

17. Sťažovateľka pred rozhodnutím okresného súdu o výške trov navrhovala prerušenie konania až do rozhodnutia o ústavnej sťažnosti, ktorá v čase rozhodovania o trovách už bola prijatá na ďalšie konanie. Okresný súd napadnutým uznesením rozhodol o výške trov konania predčasne, a tým porušil ňou označené základné práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Dodala, že zo strany okresného súdu nebolo riadne zdôvodnené, prečo napriek prebiehajúcemu konaniu o sťažovateľkou podanej ústavnej sťažnosti okresný súd vôbec rozhodoval o výške trov konania a prečo bola následne zaviazaná k náhrade takto vyčíslených trov konania. Okresný súd sa v napadnutom uznesení riadne nevysporiadal s tým, prečo v jej prípade neexistuje dôvod na prerušenie konania podľa § 164 CSP, ak toto ustanovenie prerušenie konania pripúšťa. Aj v tejto časti videla porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Navrhuje preto napadnuté uznesenie zrušiť.

IV.

Vyjadrenia k ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu o výške trov

18. Ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie a spojení vecí požiadal účastníkov konania a zúčastnené osoby o vyjadrenie.

19. Predseda okresného súdu vo vyjadrení doručenom 21. októbra 2020 uviedol, že dôvody rozhodnutia boli dostatočne vysvetlené v napadnutom uznesení. Dodal, že § 164 CSP upravuje fakultatívne prerušenie konania s tým, že pri rozhodovaní o návrhu na prerušenie konania je potrebné prihliadať najmä na čl. 17 základných princípov CSP, ktorý súdu ukladá povinnosť postupovať tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a tak predchádzať zbytočným priet'ahom a konať hospodárne. V závere súhlasil s upustením od ústneho pojednávania.

20. Zúčastnené osoby ([REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], dedičky po [REDAKOVANÉ], pozn.) zásielku obsahujúcu upovedomenie o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie s možnosťou sa k veci vyjadriť uloženú na pošte neprevzali. Zúčastnené osoby [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] zásielku prevzali 20. októbra 2020, resp. 19. októbra 2020, k ústavnej sťažnosti sa však do dňa rozhodnutia ústavného súdu nevyjadrili.

21. Sťažovateľka v replike na vyjadrenie okresného súdu uznala, že § 164 CSP upravuje fakultatívne prerušenie konania, avšak pri svojom rozhodovaní sa súd nevysporiadal s tým, prečo neexistuje dôvod na prerušenie konania v danom prípade. Vo vyjadrení súd síce uvádza, že je potrebné prihliadať najmä na čl. 17 základných princípov CSP a že súd teda má postupovať tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a predchádzať zbytočným priet'ahom v konaní, avšak sťažovateľke sa zdá uvedené tvrdenie súdu zavádzajúce. O výške priznaných trov konania

rozhodoval súd takmer až po siedmich mesiacoch od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní z 29. apríla 2019 (právoplatné 19. júna 2019), ktoré je napadnuté taktiež ústavnou sťažnosťou v rámci tohto konania pred ústavným súdom. Poukazuje na to, že vo veci trov konania súd rozhodol až vtedy, keď už mal vedomosti, že je prijatá ústavná sťažnosť vo veci samej, kde je napadnuté dovolacie rozhodnutie najvyššieho súdu a rozsudok krajského súdu, a preto naďalej trvá na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti

V.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

22. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu okresného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

V.1. Ku konaniu o určenie neplatnosti zmlúv a určenie vlastníckeho práva:

23. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Rovnaké záruky poskytuje čl. 36 ods. 1 listiny. Z čl. 48 ods. 2 ústavy vyplýva, že každý má právo na primeranú dĺžku konania pred súdom.

24. Podľa čl. 6 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

25. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Ochranu majetku na úrovni medzinárodného práva zaručuje čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu.

26. Z čl. 20 ods. 1 ústavy vyplýva nielen povinnosť štátu vlastnícke právo jednotlivca rešpektovať, ale aj pozitívny záväzok poskytovať tomuto právu ochranu pred neoprávnenými zásahmi zo strany tretích subjektov. Túto ochranu poskytuje štát predovšetkým prostredníctvom súdov. Tie musia dbať nielen na to, aby našli spravodlivú rovnováhu usporiadania vzťahov, ale aj na to, aby proces, ktorým dospeli k výsledku, bolo možné považovať za spravodlivý v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy (bližšie pozri nález č. k. III. ÚS 120/2020 z 19. augusta 2020, body 16 – 18).

27. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti tiež zdôraznil, že «„hranice vzájomného súžitia nie sú definované len právom, ale tiež morálkou, etikou a zvykmi, ktoré vytvárajú zásady existencie každého spoločenstva“ [Petr Bohata. Dobré mravy v nemeckém právu. Právni rozhledy 9/1999, s. 466 a nasl.; ďalej len „Bohata, 1999“)]. Tieto zásady sú do zákona vtelené pod pojmom „dobré mravy“, ktoré možno vyjadriť tiež ako „čítanie každého poctivo a spravodlivo zmýšľajúceho človeka“ (Bohata, 1999)» (nález č. k. III. ÚS 120/2020, bod 24). Princíp ochrany dobrých mravov je na zákonnej úrovni zakotvený v § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Rozpor právneho úkonu s dobrými mravmi predstavuje taký závažný deficit jeho náležitosti, že zakladá absolútnu

neplatnosť právneho úkonu (§ 39 Občianskeho zákonníka), na čo je súd povinný prihliadať z úradnej povinnosti.

28. Pri hľadaní spravodlivého riešenia a v konkrétnom prípade pri posudzovaní platnosti právneho úkonu v zmysle § 34 a nasl. Občianskeho zákonníka (predovšetkým ak súd vykladá pojmy ako „sloboda vôle“, „dobré mravy“, „tieseň“) musí súd vziať do úvahy všetky okolnosti a súvislosti, ktoré v konaní vyšli najavo a sú mu známe. Vytváranie vôle konajúceho subjektu a jej deformácia môžu byť dlhodobým procesom. Rozpor s dobrými mravmi nemusí spočívať len v samotnom obsahu izolovane posudzovaného právneho úkonu, ale aj v jeho širších okolnostiach; môže byť zistený až po zhodnotení viacerých na seba nadväzujúcich právnych úkonov [nález č. k. III. ÚS 120/2020, bod 24 alebo (vychádzajúc z obsahovo totožnej právnej úpravy) nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. I. ÚS 3308/16 z 19. januára 2017, N 16/84 SbNU 181, dostupný na nalus.usoud.cz, hlavne body 36 a 43].

29. Ústavný súd môže zasiahnuť do procesu dokazovania pred všeobecnými súdmi a predovšetkým do hodnotenia dôkazov za výnimočných okolností, medzi ktoré patrí aj prípad zistenia rozporu medzi vykonanými dôkazmi a z nich vyvodenými skutkovými závermi. Takými sú aj prípady, keď skutkové zistenia z vykonaných dôkazov vôbec nevyplývajú, sú značne skreslené (tzv. deformácia dôkazov), prípadne ak vykonané dôkazy nemohli byť pre skutkové zistenia dostatočným podkladom. Všeobecné súdy musia k hodnoteniu dôkazov pristupovať tak, aby informácia z nich zostala zachovaná bez akejkoľvek deformácie v procese ich hodnotenia. Porušenie práva na spravodlivý proces môže byť konštatované aj tam, kde dôkazy síce boli v konaní riadne vykonané, avšak neboli zohľadnené v procese hodnotenia – ide o vadu tzv. opomenutých dôkazov (POSPÍŠIL, I. Právo na spravodlivý proces. In: WAGNEROVÁ, E., a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer, 2012.). Ústavný súd dospel k záveru, že v posudzovanej veci ide o situáciu rozporu medzi vykonanými dôkazmi a z nich vyvodenými skutkovými závermi.

30. Podstatou sporu bolo posúdenie dispozície s predmetom vlastníctva (bytom) na základe kúpnej zmluvy, ktorej platnosť sťažovateľka spochybňovala neexistenciou vôle u oboch zmluvných strán, ale tiež jej rozporom s dobrými mravmi. Sťažovateľka poukazovala na okolnosti prevodu, keď ju neskôr právoplatne odsúdený [REDAKOVANÉ] v máji 2007 sám vyhľadal a oslovil s „ponukou na pomoc“ pri riešení jej problému s nedoplatkami na byte, o ktorých mal vedomosť z iného zdroja (teda nie od sťažovateľky). Z trestného konania vyplynulo, že [REDAKOVANÉ] bol konateľom spoločnosti [REDAKOVANÉ], ktorá už v marci 2007 odkúpila od správcu bytového domu [REDAKOVANÉ] pohľadávku voči sťažovateľke. Následne ju mal menovaný vmanipulovať do podpisu zmluvy (11. júna 2007), ktorá sa neskôr ukázala ako kúpna. Sťažovateľka počas konania konzistentne tvrdila, že celá transakcia bola dopredu pripravená s úmyslom pripraviť ju podvodným spôsobom o byt (pozri napr. zápisnicu z pojednávania 6. novembra 2012; č. l. 254 alebo zápisnicu z pojednávania 23. novembra 2012; č. l. 259). Všeobecné súdy na tieto relevantné okolnosti dostatočne neprihliadli a neposudzovali ich aj v kontexte zákonnej požiadavky výkonu práv v súlade s dobrými mravmi. Relevantnými boli tieto skutočnosti preto, lebo rozpor s dobrými mravmi, ktorý môže viesť po jeho preukázaní k záveru o absolútnej neplatnosti právneho úkonu, mohol byť zistený až po posúdení celého komplexu na seba nadväzujúcich právnych úkonov a skutočností (pozri bod 28). V dotknutom konaní pritom aj s ohľadom na výsledky trestného konania právoplatne ukončeného v roku 2011 vyšlo jednoznačne najavo, že predaj dotknutého bytu bol súčasťou premysleného podvodu, v ktorom zohrávali svoju rolu (podľa svojich tvrdení a podľa výsledkov trestného konania nie z vlastnej vôle, ale v dôsledku ich manipulácie zo strany Ľubomíra

██████████) aj kupujúca ██████████ (ktorá podľa odsudzujúceho rozsudku figurovala pri viacerých sporných zmluvách, dokonca týkajúcich sa toho istého bytu) a jej druh. Napriek tomu všeobecné súdy v konflikte oproti sebe stojacich vlastníckych práv poskytli ochranu tvrdenému vlastníckemu právu ██████████ (ktorá sama so žalobou sťažovateľky na určenie neplatnosti zmluvy súhlasila a svoj úmysel nadobudnúť vlastnícke právo popierala), pričom súvisiacimi okolnosťami veci sa všeobecné súdy jednoducho nezaoberali ani ich nepovažovali za relevantné. Všeobecné súdy teda vyvodili závery, ktoré sú v priamom rozpore s vykonanými dôkazmi, pretože podstatné dôkazy opomenuli zohľadniť.

31. Namiesto toho sa všeobecné súdy (okresný súd a krajský súd) zamerali (len) na dokazovanie existencie vôle sťažovateľky a 1. kupujúcej pri uzatváraní spornej kúpnej zmluvy, ktorú považovali za preukázanú napriek tomu, že ju popierala nielen jedna, ale zhodne obe zmluvné strany. Zo skutkovej vety odsudzujúceho rozsudku proti ██████████ pritom vyplynulo, že ██████████ „o tom, že nadobudla byt po ██████████ vôbec nevedela“; teda logicky u nej nemohla existovať ani vôľa smerujúca k uzavretiu kúpnej zmluvy, ktorá v sebe nevyhnutne musí zahŕňať aj vedomosť o nadobudnutí nehnuteľnosti. Tvrdenie krajského súdu, že skutková veta obsiahnutá v trestnom rozsudku nezodpovedá výsledkom dokazovania v civilnom konaní, pretože je zrejmé, že „██████████ byt žalobkyne sám ██████████ neodpredal a na zmluve z 11. 6. 2007 priamo ako strana neparticipoval“, nič nemení na skutočnosti, že podľa výsledkov trestného konania bol podpis zmluvy zo strany ██████████ výsledkom jej zmanipulovania zo strany obžalovaného, a teda jej vôľa uzavrieť zmluvu a nadobudnúť sporný byt nebola slobodná. Ani v civilnom konaní táto skutočnosť nebola vyvrátená, ██████████ zotrvala na tvrdení, že zmluvu podpísala napriek tomu, že byt v skutočnosti kúpiť nechcela, pretože na to nemala peniaze, a podpísala ju len preto, lebo to od nej chcel ██████████. Závery súdov o danosti vôle ██████████ smerujúcej ku kúpe predmetného bytu, ktoré sú založené na tom, že nemala vlastné bývanie a uverila ██████████, že kúpu bytu sám zaplatí ako odplatu za prácu, ktorú pre neho vykonával jej druh, považuje ústavný súd za vytrhnuté z kontextu a nezohľadňujúce ďalšie výsledky dokazovania. Všeobecné súdy došli k záveru o existencii vôle na strane kupujúcej napriek záverom trestného súdu, že podpísanie zmluvy z jej strany bolo očividne výsledkom manipulácie zo strany ██████████ (s. 34 rozsudku trestného súdu: „[o]bžalovaný bol usvedčený aj výpoveďami svedkov ██████████ a ██████████, ktorí zhodne potvrdili, že obžalovaný ██████████ využil pri podpisovaní dokumentov. Z podnetu obžalovaného podpísala zmluvu na kúpu bytu ██████████, bola u notára s poškodenou ██████████, hoci sama s týmito osobami nejednala a nepreberala žiadne peniaze, nemohla ani byt odkúpiť, keďže nemala peniaze.“), ale aj z výpovedí ██████████ a svedka ██████████ v konaní pred civilnými súdmi. Ústavný súd si je vedomý ustáleného právneho názoru, že civilný súd nie je viazaný odôvodnením trestného rozsudku, ale zdôrazňuje, že podvodné konanie ██████████, ktorý sám nebol zmluvnou stranou spornej zmluvy ani zmlúv na ňu nadväzujúcich, spočívalo práve v uvedení sťažovateľky do omylu, čo viedlo trestný súd k záveru o tom, že spáchal trestný čin. Platí tiež, že civilný súd musí vychádzať z výroku o vine ako z celku a brať do úvahy jeho právnu i skutkovú časť, ktorá rieši naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu konkrétnym konaním páchatel'a.

32. Okrem toho všeobecné súdy nezohľadnili, že danosť vôle konajúceho subjektu sa musí vzťahovať na všetky podstatné náležitosti konkrétneho právneho úkonu, čo je v prípade kúpnej zmluvy nielen predmet, ale aj kúpna cena a s tým spojená povinnosť ju zaplatiť. Takúto vôľu podľa svojich vlastných slov ██████████ nikdy nemala (v konaní nebolo vyvrátené ani jej tvrdenie,

že na to nemala financie) a podľa výsledkov trestného konania ju nikdy nemal ani [REDACTED] (a to ani za [REDACTED]). Súdny nezohľadnil ani ďalšie okolnosti, ktoré v konaní vyšli najavo, napr. že [REDACTED] podpísala okrem spornej zmluvy aj niekoľko ďalších kúpnych zmlúv na tú istú nehnuteľnosť, ktorá v čase podpisu ani nebola v jej vlastníctve, a to všetko v spojení s konaním [REDACTED], ktoré bolo trestným súdom vyhodnotené ako protiprávne. Tieto okolnosti nasvedčujúce tvrdeniu sťažovateľky, že [REDACTED] bola „nástrojom“ [REDACTED], všeobecné súdy nevzali dostatočne do úvahy.

33. Závery všeobecných súdov považuje ústavný súd za arbitrárne, pretože nezohľadňujú všetky relevantné skutkové okolnosti, ktoré v konaní vyšli najavo. Dôkazy neboli hodnotené vo vzájomnej súvislosti, ale boli vytrhnuté z kontextu a v procese ich hodnotenia došlo k ich deformácii. Všeobecné súdy sa nezaoberali podstatným tvrdením sťažovateľky, že k prevodu bytu došlo za okolností, ktoré v súbore zakladajú absolútnu neplatnosť spornej kúpnej zmluvy nielen pre neexistenciu vôle zmluvných strán, ale aj pre rozpor s dobrými mravmi. V dôsledku toho neposkytli riadnu ochranu vlastníckemu právu sťažovateľky. Tieto vady zakladajú dôvod na kasačný zásah ústavného súdu. V dôsledku nedostatočného posúdenia platnosti prvej kúpnej zmluvy totiž nemohli súdy riadne posúdiť ani platnosť nadväzujúcich zmlúv (kúpnej, resp. zámennej), pretože posúdenie týchto právnych úkonov je vzájomne podmienené. Najvyšší súd uvedené pochybenia nerozpoznal [dovolačím dôvodom uplatneným pod § 420 písm. f) CSP sa zaoberal stručne bez dostatočnej hĺbky] a v dôsledku toho neposkytol sťažovateľke ochranu pred porušením práva na spravodlivý proces, ktorej sa dovoľavala. Ústavný súd identifikoval zásah do základných práv sťažovateľky nielen rozsudkom najvyššieho súdu, ale rovnaké jeho závery platia aj vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu. Ústavný súd preto výrokom 1 vyslovil porušenie označených základných práv sťažovateľky a výrokom 2 podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde zrušil obe napadnuté rozhodnutia.

34. Ústavný súd zároveň výrokom 2 vrátil vec na ďalšie konanie krajskému súdu, keďže by nebolo účelné vrátiť ju najvyššiemu súdu po tom, ako ústavný súd vyslovil porušenie nielen hmotných, ale aj procesných ústavných práv sťažovateľky aj napadnutým rozsudkom krajského súdu. Ústavný súd tak urobil nielen z dôvodu efektívnosti a hospodárnosti konania, ale aj z dôvodu právnej istoty strán napadnutého súdneho konania a v neposlednom rade aj z dôvodu predchádzania zbytočným prietahom v konaní pred všeobecnými súdmi, keďže pochybenia, ktorých sa dopustil krajský súd, ústavný súd podrobne popísal v tomto náleze. Opätovné posudzovanie prípustnosti dovolania sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP by pri vyslovenom právnom názore ústavného súdu mohlo dospieť k jedinému výsledku, a to k zrušeniu rozsudku krajského súdu z rovnakých dôvodov, ako už boli konštatované v náleze ústavného súdu. Takýto postup by bol nehospodárny a neefektívny vo vzťahu k ochrane základných práv sťažovateľky (podobne ústavný súd postupoval v nálezoch č. k. III. ÚS 264/2020 z 24. novembra 2020, body 37 a 38, č. k. III. ÚS 47/2019 z 15. októbra 2019, č. k. II. ÚS 285/2017 z 12. októbra 2017, bod 38; č. k. I. ÚS 397/2017 z 12. decembra 2017; č. k. I. ÚS 155/2017 z 31. augusta 2017; č. k. IV. ÚS 283/2011 zo 14. decembra 2017 a mnohých ďalších).

35. Povinnosťou krajského súdu bude vec znovu prejednať a rozhodnúť, pričom v ďalšom konaní je viazaný právnym názorom ústavného súdu vo vzťahu k východiskám posudzovania platnosti spornej kúpnej zmluvy a v dôsledku toho aj nadväzujúcich zmlúv, zohľadňujúc všetky relevantné skutkové okolnosti vyplývajúce z dôkazov. Ústavný súd nad rámec svojich záverov poznamenáva, že jeho pozornosti neušiel názor krajského súdu, podľa ktorého je nevyhovenie žalobe sťažovateľky

aj v súlade so spravodlivým usporiadaním vzťahov dotknutých subjektov. Tento názor odôvodnil tým, že sťažovateľka má v trestnom konaní priznané právo na náhradu škody proti odsúdenému [REDAKOVANÉ] a súdy v trestnom konaní „zrejme považovali právny úkon z 11.6.2007 za nezvratný.“. Je nepochybné, že úlohou súdov v trestnom konaní nie je posudzovanie platnosti občianskoprávných úkonov ani právnych následkov ich potenciálnej neplatnosti. Na druhej strane však aj konanie sťažovateľky, ktorá si ako poškodená v trestnom konaní uplatnila nárok na náhradu škody, o ktorom súd rozhodol v adhéznom konaní, môže a má byť predmetom komplexného posúdenia právnych vzťahov, ktoré v tejto veci vznikli. Pritom ani jedna okolnosť nemôže byť vyhodnocovaná izolovane. Samotné priznanie nároku na náhradu škody proti subjektu, ktorý nebol účastníkom posudzovaných zmlúv, nie je okolnosťou brániacou súdu objektívne posúdiť platnosť zmluvy (alebo dokonca okolnosťou validujúcou jej prípadnú neplatnosť). Pri svojom opakovanom rozhodovaní bude mať krajský súd možnosť posúdiť a vyhodnotiť právne relevantné konanie všetkých sporových strán vrátane sťažovateľky z pohľadu celého spektra zásad a korektívov súkromnoprávných vzťahov.

36. Ústavný súd posudzoval aj návrh sťažovateľky na vyslovenie porušenia jej práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorý zaručuje primeranú dĺžku konania, postupom krajského súdu a najvyššieho súdu. Ústavný súd súhlasí s názorom sťažovateľky, že napadnuté konanie začaté už v marci roku 2009 je neprimerane dlhé, hoci nemôže ignorovať skutočnosť, že už bolo právoplatne skončené v roku 2018. Napadnuté konanie však bude pokračovať, a to v dôsledku kasačného zásahu ústavného súdu vyvolaného pochybeniami na strane krajského súdu, ktoré neodstránil najvyšší súd. Dĺžka konania bola ovplyvnená aj neefektívnou činnosťou krajského súdu, ktorý opakovane rušil rozsudky okresného súdu (pričom ten v niektorých prípadoch vydával okresnému súdu pomerne protichodné inštrukcie, na čo poukazuje aj sťažovateľka, keď uvádza, že súdy bez jej pričinenia opakovane menili právne názory; porovnaj napr. prvý rozsudok krajského súdu z 31. januára 2012 a druhý rozsudok z 23. októbra 2015), čo napokon viedlo aj k zrušeniu rozsudku krajského súdu týmto nálezom. Okresný súd vo veci rozhodoval už celkom trikrát (najprv žalobu zamietol, po zrušení krajským súdom jej vyhovel, následne krajský súd toto rozhodnutie zrušil a okresný súd žalobu opäť zamietol), krajský súd tiež trikrát. Ústavný súd vzhľadom na predmet sporu (určenie vlastníctva k jednému bytu) konštatuje, že nejde o takú skutkovo či právne komplikovanú vec, ktorá by odôvodňovala takýto „súdny ping-pong“, a preto vyhovel návrhu sťažovateľky a výrokom 3 vyslovil porušenie jej základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu, ktorý je za konštatované prieťahy zodpovedný primárne. Ústavný súd, naopak, nenašiel dôvod konštatovať porušenie označeného práva zo strany najvyššieho súdu, pretože dovolacie konanie trvalo necelých päť mesiacov (výrok 4).

37. Sťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 10 000 eur, čo odôvodňovala tým, že je od roku 2009 v neistote, na okresnom súde je proti nej vedené súdne konanie o vypratanie bytu, v ktorom jej okresný súd rozsudkom z 22. júla 2019 uložil povinnosť vypratať byt. Sťažovateľka bola aj v nočných hodinách nútená z bytu odísť pod vplyvom vyhrážok ďalších vlastníkov sporného bytu a musela sa domáhať svojej ochrany v trestnom konaní. V súčasnosti býva v tomto byte, ktorý je v zlom technickom stave. Sťažovateľka má zlý zdravotný stav, má dôchodok približne v sume 300 eur mesačne a z tohto dôchodku musí platiť i exekúcie z dôvodu pôžičiek od nebankových subjektov. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd pri posúdení nároku na finančné zadost'učinenie prihliadol aj na tú skutočnosť, že bola podvodným konaním pripravená o možnosť sporný byt vlastníť, pokojne užívať a jej zdravotný stav a sociálnu situáciu

zneužili viaceré osoby. Ústavný súd po zohľadnení všetkých týchto okolností dospel k záveru, že sťažovateľke je namieste priznať primerané finančné zadosťučinenie. V posudzovanom prípade konanie na všeobecných súdoch trvalo 9 rokov (do právoplatnosti posledného rozhodnutia), na samotnom krajskom súde postupne 8 mesiacov, 15 mesiacov a 7 mesiacov, v dôsledku jeho pochybenia však bude odvolacie konanie znovu prebiehať. Po zohľadnení ďalších okolností, predovšetkým intenzity nemateriálnej ujmy, ktorú sťažovateľka aj vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav a sociálnu situáciu utrpela v dôsledku pomalého rozhodovania súdov o otázke vlastníctva k jej bytu a ktorá už je nezvratná, priznal ústavný súd finančné zadosťučinenie v celkovej sume 4 000 eur. O uložení povinnosti zaplatiť finančné zadosťučinenie ústavný súd rozhodol výrokom 5 [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

V.2. Ku konaniu o výške trov konania:

38. Ústavný súd sa napokon zaoberal návrhom na vyslovenie porušenia označených základných práv (popísaných v bode 23 – 25) uznesením okresného súdu o trovách konania a návrhom na zrušenie tohto rozhodnutia. Vzhľadom na to, že ústavný súd zrušil rozhodnutie krajského súdu ako celok, teda aj výrok o priznaní nároku na náhradu trov konania, stráca zákonný podklad aj nadväzujúce rozhodnutie o vyčíslení výšky trov a uložení povinnosti k ich náhrade, ktoré bolo sťažovateľkou taktiež napadnuté. Právny základ teda nemá ani uloženie povinnosti zaplatiť trovy konania napadnutým uznesením okresného súdu a ani ním spôsobený zásah do vlastníckeho práva sťažovateľky. Uvedené je dôsledkom toho, že okresný súd napriek vedomosti o prebiehajúcom konaní pred ústavným súdom v rozpore so zásadou hospodárnosti konania vyjadrenou v čl. 17 CSP nevyčkal na výsledok konania o ústavnej sťažnosti a rozhodol o vyčíslení trov konania, pričom rozhodnutie o nároku bolo v tom čase už predmetom prieskumu ústavného súdu. V dôsledku toho musel ústavný súd vykonať ďalší kasačný zásah, čím sťažovateľke vznikli ďalšie trovy spojené s uplatňovaním jej práv. Aj v tejto časti je teda ústavná sťažnosť sťažovateľky dôvodná. Ústavný súd preto výrokom 6 vyslovil porušenie označených základných práv sťažovateľky a výrokom 7 napadnuté uznesenie okresného súdu o trovách konania zrušil s tým, že o výške trov rozhodne okresný súd po opätovnom nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia.

VI.

Trovy konania

39. Ústavný súd napokon rozhodol o trovách konania, ktoré sťažovateľke vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom [§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde].

VI.1. Trovy konania pôvodne vedeného pod sp. zn. IV. ÚS 32/2020:

40. Pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal ústavný súd z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vypočítal ako jednu šestinú výpočtového základu, ktorým je priemerná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Výpočtovým základom za úkony v roku 2019 je priemerná mzda za I. polrok 2018, t. j. suma 980 eur. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2019 je vo výške 163,33 eur. Výpočtovým základom za úkony v roku

2020 je priemerná mzda za I. polrok 2019, t. j. suma 1 062 eur. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2020 je vo výške 177 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2019 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti; $2 \times 163,33$ eur), čo spolu s režijným paušálom ($2 \times 9,80$ eur) predstavuje sumu 346,26 eur. Ďalej ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu za 2 úkony právnej služby v roku 2020 (replika z 13. marca 2020 a úspešný návrh na vydanie dočasného opatrenia z 3. augusta 2020), t. j. vo výške 354 eur, čo spolu s režijným paušálom ($2 \times 10,62$ eur) predstavuje sumu 375,24 eur. Dohromady za úkony v rokoch 2019 a 2020 vykonané v konaní týkajúcom sa návrhu pôvodne vedeného pod sp. zn. IV. ÚS 32/2020 teda ústavný súd priznal sumu 721,50 eur. Právna zástupkyňa sťažovateľky je platkyňou dane z pridanej hodnoty, preto ústavný súd túto sumu navýšil o 20 %, teda na sumu 865,80 eur (výrok 8).

VI.2. Trovy konania pôvodne vedeného pod sp. zn. I. ÚS 434/2020:

41. V konaní, v ktorom ústavný súd preskúmaval uznesenie okresného súdu o trovách konania, považoval ústavný súd za účelne vynaložené náklady za tieto úkony učinené v roku 2020: prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu okresného súdu. Ústavný súd teda priznal sťažovateľke náhradu za tri úkony právnej služby (3×177 eur), čo spolu s režijným paušálom ($3 \times 10,62$ eur) predstavuje celkovú sumu 562,86 eur. Po navýšení o daň z pridanej hodnoty ide o sumu 675,43 eur (výrok 9).

42. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

43. Právoplatnosťou nálezu ústavného súdu vo veci samej zanikajú dočasné opatrenia vydané v súvislosti s touto vecou (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Libor DUEA
predseda senátu